

Vergaderjaar 2022–2023

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 680

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 juni 2023

Het kabinet is er alles aan gelegen om ons land te beschermen tegen terroristen die onze nationale veiligheid bedreigen. Zo heeft ons land een sterke en brede aanpak van wetgeving, bevoegdheden, specialistische teams en organisaties om te zorgen dat signalen van terrorisme tijdig worden onderkend en verdachten van terroristische misdrijven worden opgespoord, vervolgd en bestraft. Deze aanpak en de verschillende rollen en taken daarbinnen, staan beschreven in de Nationale Contraterrorisme-strategie 2022–2026 (Kamerstuk 29 754, nr. 641). Voortdurend worden de verschillende onderdelen van de aanpak doorgelicht om waar nodig verbeteringen door te voeren.

Om misbruik van migratiestromen en asielprocedures tegen te gaan is de afgelopen jaren door alle betrokken organisaties in de migratieketen, zowel in de dagelijkse praktijk als door middel van diverse onderzoeken, intensief aandacht besteed aan het onderkennen van signalen die de nationale veiligheid kunnen raken, alsmede het evalueren hiervan.¹

Onlangs is door de organisaties in de veiligheids- en migratieketen, onder coördinatie van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, onderzocht of de asiel- en nareisprocedure afdoende zijn ingericht om signalen te onderkennen die duiden op mogelijke betrokkenheid bij terrorisme van een asielzoeker of nareiziger. Het doel van de systeemcheck was het gedetailleerd in kaart brengen en beoordelen van alle stappen in de asiel- en nareisprocedure die bijdragen aan het onderkennen van deze signalen. Hierbij is ook het meldingsproces van dergelijke signalen meegenomen. Een weergave van deze systeemcheck is als bijlage bij deze brief opgenomen.

¹ Voorbeelden hiervan zijn onder meer Analyse door de politie van het proces en afhankelijkheden tussen ketenpartners in de aanmeldfase van het asielproces (2022); Herijking van het identificatie- en registratieproces binnen het asielproces door de hierbij betrokken ketenpartners (2023).

Ook is de casus van een Syrische man die op 17 januari 2023 in Arkel is aangehouden op verdenking van deelname aan de terroristische organisaties ISIS en Jabhat al-Nusra, door de betrokken organisaties tegen het licht gehouden. De Syrische man vroeg in 2019 asiel aan in Nederland en vestigde zich een jaar later in Arkel. In de evaluatie van deze casus is, onder coördinatie van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, onderzocht of het vermeend terroristisch verleden van de betreffende persoon destijds redelijkerwijs onderkend had moeten worden en of er naar aanleiding hiervan verbeteringen in de migratieketen nodig zijn.

Op 20 januari 2023 heeft de Minister van Justitie en Veiligheid uw Kamer geïnformeerd over de aanhouding van deze verdachte, hoe signalen van mogelijke betrokkenheid bij terrorisme binnen de migratieketen worden opgevangen en het beleid ten aanzien van vreemdelingen die zich schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven.² In deze brief schetsen wij de context van de uitgevoerde evaluaties en informeren wij uw Kamer over de belangrijkste bevindingen en vervolgstappen voortkomend uit de evaluaties.

Context

De asielprocedure is erop gericht om een aanvraag voor asiel (of nareis) zo zorgvuldig, effectief en menswaardig als mogelijk af te handelen. De organisaties in de asielprocedure richten zich primair op het vaststellen van de identiteit van de asielzoeker, de beoordeling van de asielaanvraag en de opvang. De stappen in deze procedures zijn daar specifiek op ingericht. Tegelijkertijd is er in elke stap aandacht voor het onderkennen van signalen die kunnen wijzen op een mogelijke dreiging voor onder meer de nationale veiligheid.

Organisaties in de asiel- en nareisprocedure kunnen, binnen de geldende kaders, de signalen die zij opvangen voorleggen aan de opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Ook kunnen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten waar mogelijk en opportuun informatie verstrekken over (mogelijke) dreigingen aan de organisaties verantwoordelijk voor de asielprocedure. Ondanks alle inzet die hierop gericht is, kan niet 100% worden uitgesloten dat personen met een terroristische achtergrond misbruik van de asielprocedures maken en via migratiestromen Europa binnenkomen.³

Bevindingen en vervolgstappen

Uit de evaluatie van de casus Arkel blijkt dat alle stappen in de asielprocedure zijn doorlopen die gebruikelijk zijn. Er is niet duidelijk geworden waarom informatie uit openbare bronnen die mogelijk ziet op betrokkene destijds niet naar voren is gekomen, terwijl dat thans wel het geval is. Redenen hiervoor kunnen onder meer zijn een wijziging in algoritmen van online zoekmachines en het wel of niet hebben van een openbaar online profiel ten tijde van de zoekslag. Tevens wordt geconcludeerd dat met de geldende procedures het niet redelijk is te veronderstellen dat het vermeend terroristisch verleden van betrokkene tijdens de asielprocedure onderkend had moeten worden. Uit de systeemcheck is geconcludeerd dat de bestaande procedures in algemene zin afdoende zijn ingericht om signalen van mogelijke betrokkenheid van asielzoekers en nareizigers bij terrorisme te onderkennen. Tegelijkertijd is geconcludeerd dat er

² Kamerstuk 29 754, nr. 669.

³ Hier is onder meer in het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland 46 op gewezen (Bijlage bij Kamerstuk 29 754, nr. 434).

maatregelen nodig zijn om de procedure voor het herkennen van signalen, die kunnen wijzen op een mogelijke dreiging voor onder meer de nationale veiligheid, verder te versterken. Ook worden verkenningen uitgevoerd om het stelsel op de lange termijn robuust te houden voor veranderingen in de dreiging. Daarom worden de volgende maatregelen genomen:

- De Immigratie- en Naturalisatiedienst versterkt het open bronnenonderzoek tijdens de screeningsfase in de asiel- en nareisprocedure. Daarbij ligt de focus op het uitwerken van minimale stappen die tijdens zoekopdrachten bij een screening worden uitgevoerd en op het uitbreiden van de training en expertise van de screeners.
- De Immigratie- en Naturalisatiedienst zal uiterlijk per 1 juli 2023 bij een signaal dat een persoon mogelijk een gevaar vormt voor de nationale veiligheid, een uitgebreider open bronnenonderzoek verrichten. Dit is voorafgaand aan het verzoek aan de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst om naar aanleiding van een melding over een asielzoeker naslag te doen. Dit onderzoek door een gespecialiseerde afdeling van de Immigratie- en Naturalisatiedienst dient ertoe de melding aan de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst completer te maken. Dit komt ook de naslag in de eigen systemen door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst ten goede.
- Het Ministerie van Buitenlandse Zaken houdt momenteel het beleid inzake de afgifte van laissez-passers aan vreemdelingen tegen het licht. Zo wordt onder meer onderzocht hoe andere EU-lidstaten omgaan met nareizigers die niet over eigen/geldige reispapieren (kunnen) beschikken.
- De mogelijkheden en (juridische) voorwaarden worden onderzocht om persoonsgegevens uit de asielprocedure door de politie in het kader van hun CTER-taak (Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering), te vergelijken met informatie die beschikbaar is bij het informatie-knooppunt Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering van de politie. Deze vergelijking kan waardevol zijn bij het identificeren van signalen van mogelijke betrokkenheid bij terrorisme die nog niet eerder bekend waren.
- In het identificatie-, registratie- en screeningsproces kan naar voren komen dat er sprake is van een internationale signalering, waaruit blijkt dat een ander land een verband heeft gelegd met terrorisme. Het kan hierbij voorkomen dat deze informatie summier is en navraag bij het signalerende land weinig aanvullende informatie oplevert. Er wordt onder coördinatie van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, verkend of er meer mogelijkheden zijn tot informatie-uitwisseling naar aanleiding van signaleringen.

Tot slot willen wij benadrukken dat op basis van de actuele ontwikkelingen, waaronder de verwachte hogere instroom van asielzoekers en veranderende dreiging ook in de toekomst voortdurend aandacht zal zijn voor het doorlichten van de systemen en procedures. Zo wordt, als vervolg op de bovengenoemde evaluaties, met alle betrokken organisaties breder gekeken of en welke juridische versterkingen er mogelijk en noodzakelijk zijn om direct gericht onderzoek te kunnen doen bij signalen binnen de asiel- en nareisprocedure die de nationale veiligheid raken. Waar nodig zal het kabinet er alles aan doen om verbeteringen door te voeren om ons land zo goed als mogelijk veilig te houden. Vanzelfsprekend wordt uw Kamer hierover geïnformeerd.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yesilgöz-Zegerius

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
E. van der Burg